

Peter Belanec

Fotograf a cestovatel vyhledávající vzdálené kultury afrického kontinentu a milovník himálajského regionu. Symbolem jeho cest se stalo dobrodružství a tradiční kultury. Z Jižního Súdánu přivezl fotoreportáž o svérázných kmenech.

Jižní Súdán

Staré kmeny v nejmladším státě

K rozdělení dosud největší africké země, Súdánu, na jižní a severní část došlo teprve nedávno. Křehký mír tu krystalizoval téměř půl století a stál miliony životů. O krvavé historii mluví místní lidé neradi. Vděčným tématem jsou původní etnické skupiny tvořící většinu obyvatelstva jihu. Právě ty už deset let píší své novodobé dějiny samostatné země.

Text a foto: **Peter Belanec**

Když jsem v minulosti obdivoval v časopise fotografie původních obyvatel Jižního Súdánu, asi jsem se už tehdy podvědomě rozhodl, že tam musím vyjet. Myšlenku cestovat po Africe jsem však v sobě nechal až donedávna spát. V době, kdy téměř celý svět zasáhla pandemie a na plánování nových cest mi tak zůstalo mnohem více času, jsem se opět dostal ke zmíněným fotkám. Ačkoliv stránky časopisu už mezitím vybledly, moje touha o to víc zesílila. Začal jsem hledat... Spolehlivé kontakty, kterých je zrovna tady velmi málo. Vstupní povolení, fotografické či povolení k pobytu, průkazy s potřebnými očkováními, víza, přesné detaily naší cesty, mapy, přesuny, pronájem auta. Všechno je to jen obraz toho, do jaké země se chystám. Je třeba hlásit každý krok. Mě to však neodrazuje. Vyrážím!

Vítání s Džubou

Hluk podvozku vrtulového letadla mě probouzí z polospánku. Přes špinavé okno vidím flotilu nákladních letadel a vrtulníků nevládních organizací z celého světa. Přistávají v Džubě, řídké osídleném hlavním městě Jižního Súdánu. Překvapení nečekám. Jsem v Africe, nejmladším státě světa, kde kromě korupce nefunguje téměř nic.

Před vstupem do letištní haly držím v rukou spousty dokumentů, které mě mají posunout ven z letiště. Předtím se však musím dostat přes imigrační a pasovou kontrolu. Klimatizaci a dopravní pás k vyzvednutí zavazadel tady nečekejte. Instinkt mě ale opět

*Licatus rehende scius, cum ab ipiet
ommodis alibero blabore caborit
lacidel in porepero estemperit*

nezklamal. Lístek jsem svěřil do rukou chlapíkovi s odznakem a ten mi přinesl můj batoh neznámo odkud. V nepříjemném dusnu procházím poslední kontrolou obsahu zavazadel. Dvěma nečitelnými znaky napsanými křídou na batohu se loučím s letištním chaosem.

Cestou z letiště absolvuji první prohlídku Džuby. Sympatický šofér Charles mi vysvětluje, jak to v tomto rychle se rozrůstajícím městě funguje. Fotografování se nedoporučuje vůbec. Zachytit cokoli, co patří vládě, se zde trestá vězením, až na dva roky. To vše dokládá přítomnost plně ozbrojených aut, která zde hlídají každou vládní budovu či velvyslanectví.

Je neděle a já se svým průvodcem Isaakem doladuji poslední detaily mé plánované cesty. Konkrétní představu toho, kam bych rád vyjel, samozřejmě mám. Přesný plán cesty se však dozvídám až na místě. Hledáme společný kompromis mezi oblastmi, které bych rád navštívil, a místy, kde je cestování stále bezpečné. Pro ty konkrétní mi stále chybějí v Africe tolik žádaná razítka. Zatímco se tedy v pondělí toulám 400tisícovým hlavním městem, Isaac se vydal na příslušné úřady.

V brzkém ránu si na břehu Bílého Nilu usmlouvám od sympatické paní cenu banánů. Charismatická mohutná dáma s barevným šátkem na hlavě a se širokým úsměvem je typická „mama Africa“. Zve mě na tradiční súdánskou snídani. Prý lepší už v Jižním Súdánu neochutnám! K mému překvapení jde o sekané kozí vnitřnosti. Raději ale neváhám, neboť zájem o pokrm je velký, a tak si plackou kisra nabírám mastnou směs. Pochvaluji si nejen další hosté, ale i Isaac, který se mezi tím vrátil se světle žlutým dokumentem plným razítek. Prý můžeme vyjet. Loučím se se svou hostitelkou, kterou na závěr rozesměje mé tvrzení, že jsem turista. Ty tu prý už dlouhá léta neviděla. Naložíme teréňák posledními zásobami a vyjždíme.

Všemi směry tu vedou jen nebezpečné prашné cesty. Po jedné z nich teď mřívme na sever, zhruba 75 kilometrů. Ve zpětném zrcátku bílé toyoty pozoruji vířící se oblak prachu, který za sebou zanechávám. Bez jakéhokoliv značení se stále více ztrácím na jedné z mnoha identických polních cestiček kopírujících hlavní cestu. Sjíždíme stále hlouběji do porostu a já cítím, jak ve mně narůstá vzrušení z blízkého setkání. Blížíme se totiž k lidem, o kterých jsem tolik četl a poznával je v představách.

Ic temquasimo eat liant
apelect iisquo officias

Ic temquasimo eat liant
apelect iisquo officias

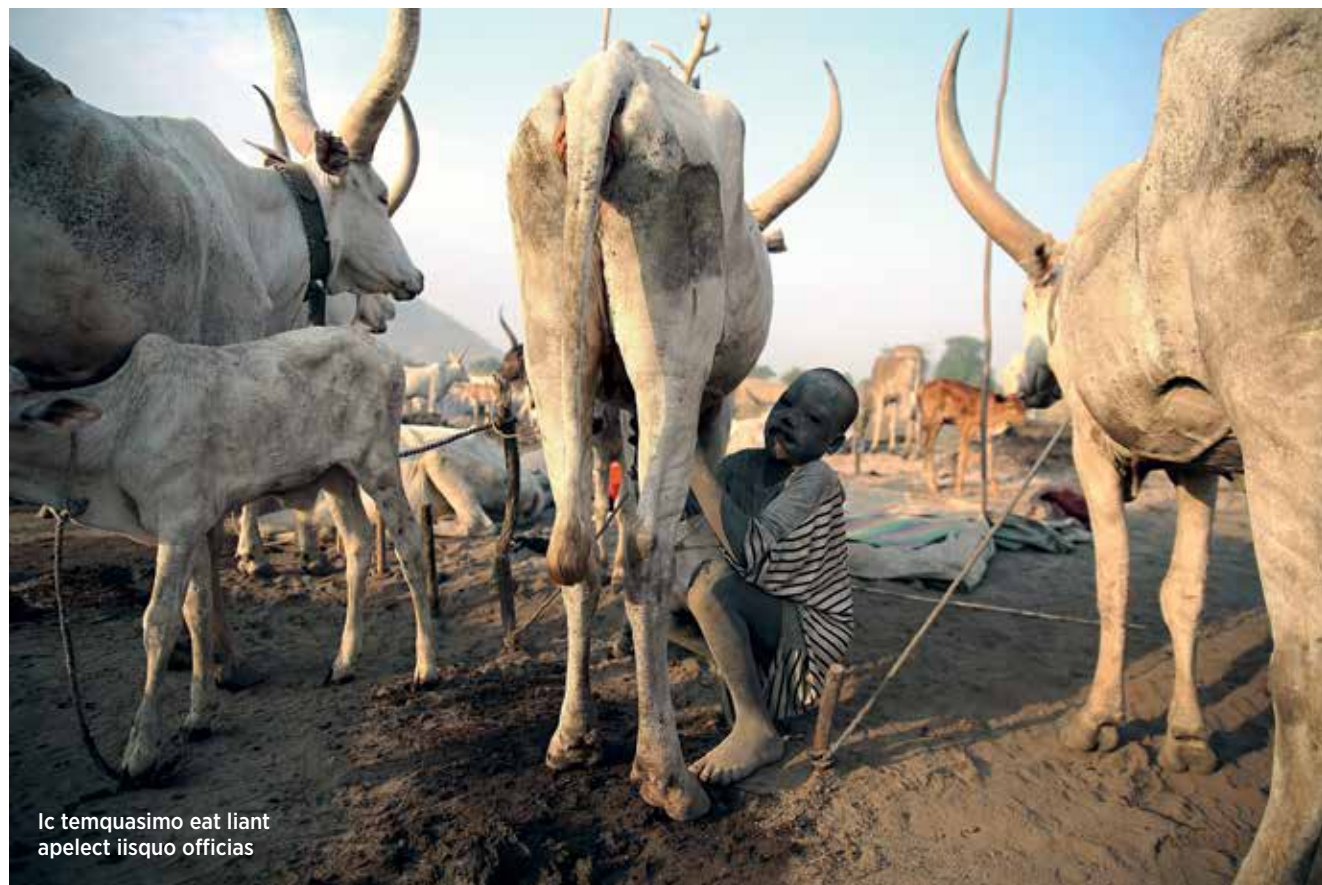
Ic temquasimo eat liant
apelect iisquo officias

Ic temquasimo eat liant
apelect iisquo officias

Ic temquasimo eat liant
apelect iisquo officias

Ic temquasimo eat liant
apelect iisquo officias

Pastevci dobytka králů

Kmen Mundari tvoří snad nejúžasnější pastýři, jaké jsem dosud potkal. Soužití s dobytkem a péče o něj jsou pro ně životním stylem. Veškerý čas se zde podřizuje velkému rohatému plemeni Ankole-Watusi, známému jako „dobytek králů“. Zvířata mají obvykle červenou srst a nezvykle velké rozpětí rohů.

Při vstupu do osady se pohledem zdravím s prvními obyvateli kmene. Na vyvýšených, asi metr vysokých provizorních stavbách z větví visí nad jejich hlavami nechvalně známé samopaly Kalašnikov. Já ale nemusím mít strach. Místní už o mně vědí. Průvodce, bez kterého bych se v kmeni nepohnul, je už o mně informoval. Snažím se působit nenápadně, s bílou pokožkou je to však obtížné. Moje přítomnost je našťástí zatím moc nezajímá. Klíčují mezi tisíci krav a sledují pastýře oddávající se raním rituálům. Jedním z nich je i mytí v kravské moči. Amoniak v moči je jakýmsi přírodním odbarvovačem a zdejší muži mají díky němu často zrzavé vlasy.

Ranní vyhnání dobytka k pastvinám postupně vyprazdňuje tábor. Zůstává tu se mnou jen hrstka žen s dětmi a skupina mladých mužů, krátící si den pod hustým mangovníkem. Sedám si k nim na kus kůže a navzájem si vyměňujeme silný stisk ruky. Člověka s bílou pokožkou potkají jen výjimečně. O to více má každé podání rukou pro obě strany skutečnou váhu. Zvou mě mezi sebe na doušek hustého kvašeného místního piva. Zdvořile odmítám a snažím se gesty rukou odbočit od tématu. Naštěstí se setkávám s pochopením a velkorysostí. Po chvíli začne kolovat kouřící dýmka a na mé ruce přistane žlutý náramek jako dárek.

Dobrou chuť

Nevím, jestli je to mou přítomností, dnes se však k obědu výjimečně podává kůzlečí maso. S údivem pozoruji, jak celý proces porcování zvládá malý chlapec. Hubenýma zakrvácenýma rukama obratně manipuluje s velkou mačetou jako profesionální řezník. Nazmar nevyjde ani nejmenší kousek zvířete. Zpracovat zde dokáží úplně všechno. Fascinuje mě šikovnost zdejších lidí. Kromě čiroku, který umí chutně připravit na několik způsobů, je neodmyslitelnou součástí jejich stravy mléko. Při jejich obrovských stádech ho pijí několikrát denně, často přímo z kravských vemen. To nejlepší na jídelníčku přichází na konec: sladké voňavé mango přímo ze stromu.

Směs popela a prachu

Styl života není jediný, co lidi Mundari odlišuje od ostatních kmenů. Nepřehlédnutelné vysoké štíhlé postavy velmi tmavé pokožky si nespлетete s členy jiných etnik. Od ostatních zhruba 65 kmenů Jižního Súdánu se Mundariové odlišují také typickým, trojitým symetrickým vzorem jizev připomínajícím písmeno V, které zdobí čelo téměř každého příslušníka kmene.

Jsem zde v období sucha a země je nesmírně horká. Nejen od silného slunce, ale také z neustále hořícího kravského trusu. Ten členové kmene každé ráno nashromáždí a nechají ho během dne vysušit. Odpoledne, před příchodem stád z pastvin, ho seberou a vytvarují v jakési provizorní pyramidy, které později zapálí. Kouř z hořícího trusu je tak intenzivní, že dokážu dýchat jen přes šátek. Působí však jako výborné ochranné antiseptikum. Vše zde má svou logiku. Popel navíc spolu s prachem využívají jako

Ic temquasimo eat liant
apelect iisquo officias

Ic temquasimo eat liant
apelect iisquo officias

Ic temquasimo eat liant
apelect iisquo officias

Ic temquasimo eat liant
apelect iisquo officias

Ic temquasimo eat liant
apelect iisquo officias

Ic temquasimo eat liant
apelect iisquo officias

Ic temquasimo eat liant
apelect iisquo officias

Ic temquasimo eat liant
apelect iisquo officias

Ic temquasimo eat liant
apelect iisquo officias

Ic temquasimo eat liant
apelect iisquo officias

ochranu před silným sluncem. Nejen pro ně samotné, ale hlavně pro dobytek. Sledovat péči, s níž několikrát denně vtírají směs popela a prachu do hřbetů tak ohromného množství dobytka, aby ho ochránili před nepříjemným hmyzem, je obrovským zážitkem.

Bloudím labyrintem zaprášených hřbetů zvířat a nechce se mi ho opustit. Sžívám se s kmenem. Prašná směs povalující se po zemi mi zbarvila nohy k nepoznání, košile už dávno prosákla potem. Nasávám atmosféru místa. Tady je dobytek opravdu vším! Symbolem postavení v kmeni, jakousi formou měny při obchodu, velikostí věna při hledání manželky či důvodem ochrany a držení tolika zbraní. Mundariové však neradi bojují. Jejich zbraně slouží pouze k ochraně cenného dobytka. Ten jsou ale odhodláni bránit za každou cenu.

Rozhodující slovo nad tím vším má náčelník. V těchto dnech tu není, má se prý vrátit za několik dní. Chtěl jsem se s ním pozdravit a poděkovat za společné dny, které jsem v jeho kmeni mohl prožít. Se spoustou nezodpovězených otázek bloudících mou myslí jedu dál.

Dotyk bílého muže

Slunce dosáhlo zenitu a hluk motoru spolu se svištěním gum uhánějících hrbolatou cestou rozvíbroval můj sluch. Dusné teplo v autě se blíží k padesáti stupňům. Snažím se ho zmírnit otevřením okna. Neúspěšně. Po čtyřech hodinách jízdy do Kapoety, ležící ve Východním rovníkovém státě, jsem stále jen v polovině.

K odlehlému kmeni Jie, kam mám namířeno, mě čekají ještě dlouhé kilometry nepřehledným bušem. Bez mladého průvodce, který si nechává říkat Johnny, bych cestu určitě nenašel. Směřujeme stále více na sever a v horkém větru tančícím nad obzorem konečně spatříme v dálce první obydlí. Jsou obklopena dokonalou ohradou z pichlavých akácií tvořících jakousi pomyslnou hranici mezi jednotlivými osadami. Takových tady nacházím několik a obejít je všechny během dnů, které tu mám v plánu strávit, je téměř nemožné. Největší radost z mého příchodu mají nepochybně děti. Mnohé z nich nahé mě v desítkách obklíčily, snažily se ukrást si pro sebe dotek bílého muže. Ozývá se ve mně jakási dětská radost. Kráčím osadou dál, usmívám se a vychutnávám si přítomnost okamžiku.

Život kmene zde má svá pevná pravidla. Zatímco muži prosedí většinu dne pod řídkými korunami akácií opatrující svá stáda dobytka, ženy mají úkolů mnohem víc. Pozorují je při stavbě tradičního slaměného domku tukel, jak si pomáhají při kladení střechy z čiroku. Předtím z něj ovšem sklídily malá kulatá semena a mezi

*Xerum expliteni tem ditatempos
simust, od maximpe dignist rem
que doloren debistis erspica*

Touha po svobodě a nezávislosti

Nedávné ozbrojené konflikty, kdy se **moc dělila mezi arabsko-muslimským severem a křesťansko-animistickým jihem**, jsou nepřehlédnutelné.

- Mezi těmito dvěma společenstvími existovalo již v minulosti nepřátelství. Arabové ze severu se snažili udržet si nadvládu nad rozlohou menším a politicky slabším jihem. Násilné zavedení islámského práva šari'a vyvolalo v minulosti odpor u obyvatel jihu země. To vše vedlo k téměř 50 letům občanských válek a milionům zmařených životů. Opakujícím se konfliktům dříve předcházely vzpoury a povstání na jihu země. Ti, kteří přežili, přišli o všechno.

- Od roku 2005, kdy bylo v jižním regionu zrušeno islámské právo, je v Súdánu mír. Krveprolití ustalo, ale napětí mezi severem a jihem setrvalo. V pozdějším referendu, které proběhlo šest let po přijetí příměří, se definitivně rozhodlo. Od 9. července 2011 se tak Jižní Súdán stal 54. samostatným africkým státem a zároveň nejmladším státem světa.

dvěma těžkými kameny z nich namlely čirokovou mouku. Je základní součástí jejich velmi skromné stravy.

V pusté oblasti, kde kmen Jie žije, je nejdůležitějším elementem voda. Jak se dozvídám, nejbližší pramen je v období sucha vzdálený od osady patnáct kilometrů. Každý den chodí ženy s 25litrovými nádobami na hlavách pro cennou tekutinu. Vykračují si vesele, bez náznaku jakékoliv únavy, oděné do krásných kožených sukní zdobených tisíci pestrých korálků. Je úžasné pozorovat tu obdivuhodnou sílu. Navzdory náročné práci jim večer kromě oblíbené dýmky zůstane ještě energie na podvečerní zpěv. Dnes tomu není jinak. Zpívá se ani zdaleka nepřestává. Měsíc dorostl do úplňku a rytmické hlasy dětí vytvořily kolem velkého ohniště jakýsi imaginární vesmír. Vesmír, ve kterém čas nehraje roli a kde energie ze společného bytí je pro mě tak vzácná. Dnes večer jsem součástí tohoto všeho i já.

Usnout v předvečer odjezdu je téměř nemožné. Znovu v myslí probírám své zážitky a znovu mě zahlcují otázky nad smysluplností lidského bytí. Na tomto místě, ve světle ohně a v debatě s přáteli dlouho do noci, si utvrzuji obraz důvěryhodnosti, s nímž zítra odejdu. S přesvědčením v lidskost, kterou mi zde bylo dovoleno prožít, a s pocitem poznání a výjimečnosti Jižního Súdánu. ■